

Biblioteke visokoškolskih i naučnih ustanova u Federaciji BiH

- Stanje i perspektive razvoja -

Savjetovanje, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke i
Nacionalna i univerzitetska biblioteka NUB BiH
Sarajevo, 09. 12. 2013. godine

Sadržaj

- Uvod
- Problemi u bibliotečkoj djelatnosti u FBiH
- IFLA –Etički kodeks za bibliotekare i informacijske stručnjake, 2012.
- Pravci djelovanja – preporuke
- Bibliotečko informacijski centar EFSA/UNSA
- Zaključci
- Literatura

Uvod

- Vodič kroz visokoškolske biblioteke BiH, 2008, NUB BiH
- *Biblioteke naučnih i visokoškolskih ustanova u funkciji razvoja nauke i visokog obrazovanja u FBiH*. Mostar: FMON, 2010.
- Publikacije - Federalni zavod za statistiku i Agencija za statistiku BiH*
- Zbornici radova sa Savjetovanja Univerziteta u Sarajevu o reformi visokog obrazovanja (2007-2012)

*podaci o bibliotekama se u Federalnom zavodu za statistiku prikupljaju trogodišnje. Zbog različitih metodoloških pristupa koji se primjenjuju u entitetskim zavodima nije moguće agregirati podatke o bibliotekama BiH.

6 savjetovanja Reforma visokog obrazovanja i primjena Bolonjskog procesa na UNSA 2007-2012 – radna grupa biblioteke - zaključci

Izlagači od 2007-2012

- Prof. dr. Senada Dizdarević 2007, 2008(2), 2009, 2010, 2012.
- Doc. dr. Lejla Kodrić, 2007, 2009, 2010.
- Dr. Ismet Ovčina 2007, 2008.
- Prof. dr. Enes Kujundžić, 2007.
- Biserka Sabljaković, prof. 2007, 2009, 2011.
- Mr. sc. Amra Rešidbegović, 2008, 2009.
- Mr. sc. Beba Rašidović, 2008, 2009, 2010, 2012.
- Mr. Mirela Rožajac-Zulčić, 2008.
- Saša Madacki, dipl. bibl. 2008.
- Amela Lalić, prof. 2008.
- Dr. Mario Hibert, 2008, 2009.
- Mr. sc. Sonja Polimac, 2009.
- Mr. Narcisa Rastoder, 2009, 2010.
- Nevenka Hajdarović, prof. 2009.
- Mr. sc. Nadina Grebović, 2010, 2011.

Problemi u bibliotečkoj djelatnosti u FBiH

- Nepostojanje strategije razvoja biblioteka u FBiH
- Nepostojanje strategije razvoja visokoškolskih biblioteka u FBiH
- Nepostojanje adekvatnih zakonskih propisa
- Nepostojanje standarda za visokoškolske biblioteke
- Nema bibliotečkog savjeta u FBiH
- Nefinansiranje i nefunkcionisanje matične djelatnosti za fakultetske biblioteke

Problemi u visokoškolskim bibliotekama

- Visokoškolske biblioteke nemaju stalan budžet
- Nabavna politika u visokoškolskim bibliotekama nije usklađena sa potrebama
- Nema bibliotečko informacionog sistema UNSA
- Nema pristupa relevantnim bazama podataka - nema Centra za online baze podataka
- Nema funkcionalne akademske mreže

Problemi visokoškolskih bibliotekara

- Nema akademskih zvanja drugog i trećeg ciklusa studija u sistematizaciji radnih mjesta u visokoškolskim bibliotekama
- Nema otvaranja novih radnih mjesta u skladu sa potrebama razvijanja bibliote ko-informacionog sistema
- Nema programa cjeloživotne edukacije bibliotečkih djelatnika
- Nema priznavanja i vrednovanja stručnog usavršavanja
- Nevidljivost bibliotečkih djelatnika i bibliotečke djelatnosti u sistemu visokog obrazovanja

IFLA – Etički kodeks za bibliotekare i informacijske stručnjake, 2012

Etički kodeks i kodeks profesionalnog ponašanja naglašava društvenu odgovornost bibliotekara u pružanju informacijskih usluga kao potpori društvenom, kulturnom i ekonomskom razvoju društva.

- Pristup informacijama
- Odgovornost prema pojedincu i društvu
- Otvoren pristup i intelektualno vlasništvo
- Privatnost, tajnost i transparentnost
- Neutralnost , lični integritet i profesionalne vještine
- Odnos između kolega i odnos između poslodavca i zaposlenih

IFLA –Etički kodeks za bibliotekare i informacijske stručnjake, 2012

- ***Pristup informacijama***

Osnovni zadatak bibliotekara i drugih informacijskih stručnjaka je da svima osigura pristup informacijama u svrhu ličnog razvoja, obrazovanja, kulturnog uzdizanja, slobodnih aktivnosti, ekonomske djelatnosti i obaviještenog sudjelovanja u demokraciji i u njenom unapređenju.

U tu svrhu, bibliotekari i drugi informacijski stručnjaci odbijaju svaki oblik cenzure, podupiru besplatne korisničke usluge, promiču zbirke i usluge za potencijalne korisnike i teže najvišim standardima u pristupu fizičkim i virtuelnim uslugama.

9

IFLA –Etički kodeks za bibliotekare i informatičke stručnjake, 2012

- ***Odgovornost prema pojedincu i društvu***

Da bi poboljšali pristup informacijama /za sve/, bibliotekari i drugi informatički stručnjaci pružaju podršku u traženju informacija, pomažu u razvijanju čitalačkih sposobnosti i informatičkom opismenjivanju (uz posebnu pažnju usmjerenu na dobrobit mladih).

Oni promovišu informatičku pismenost, uključujući i sposobnosti da se informacija identifikuje, locira, evaluira, organizuje, kreira, i razmjenjuje.

Oni potiču etičko korištenje informacija, pomažu da se suzbije plagijarizam i drugi oblici zloupotrebe informacija.

IFLA –Etički kodeks za bibliotekare i informacijske stručnjake, 2012

- ***Otvoren pristup i intelektualno vlasništvo***

U interesu je bibliotekara i drugih informacijskih djelatnika osigurati korisnicima biblioteke najbolji mogući pristup informacijama i idejama u bilo kojem mediju i formatu, imajući na umu da su partneri i autorima, izdavačima i drugim stvaraocima djela zaštićenih autorskim i srodnim pravima. Bibliotekari i drugi informacijski stručnjaci teže da osiguraju poštivanje kako prava korisnika tako i prava stvaralaca. Promovišu načela otvorenog pristupa, otvorenog koda i otvorenih licenci.

IFLA –Etički kodeks za bibliotekare i informacijske stručnjake, 2012

- ***Privatnost, tajnost i transparentnost***

Bibliotekari i drugi informacijski stručnjaci poštuju privatnost i zaštitu ličnih podataka, koji se nužno razmjenjuju između pojedinaca i ustanova. Istodobno podržavaju najveću moguću transparentnost informacija koja se odnose na javna tijela, privatna preduzeća i sve druge ustanove čiji rad utiče na živote pojedinaca i društva u cjelini.

IFLA –Etički kodeks za bibliotekare i informacijske stručnjake, 2012

- ***Neutralnost , lični integritet i profesionalne vještine***

Bibliotekari i drugi informacijski stručnjaci posvećeni su neutralnosti i nepristranosti u vezi sa zbirkama, pristupu i uslugama. Cilj im je graditi uravnotežene/usklađene zbirke, primjenjivati načela pravičnog postupanja u pružanju usluga, ne dopuštati da lična uvjerenja utječu na njihove profesionalne dužnosti, boriti se protiv korupcije i težiti najvišim standardima profesionalne izvrsnosti.

IFLA –Etički kodeks za bibliotekare i informacijske stručnjake, 2012.

- ***Odnos između kolega i odnos između poslodavca i zaposlenih***

Bibliotekari i drugi informacijski djelatnici odnose se jedni prema drugima čestito i s poštovanjem.

Razmjenjuju profesionalna iskustva, i doprinose radu svojih stručnih društava.

Bibliotekari i drugi informacijski stručnjaci nastoje da steknu, sačuvaju i unaprijede ugled i status svoje profesije zasnovan na stručnom i etičkom ponašanju. Ne takmiče se sa kolegama korištenjem nepoštenih metoda.

Pravci djelovanja - preporuke

- Ozbiljna analiza trenutnog stanja
- COBISS, E-CRIS, Registar naučnih radnika NUB
- Anketa korisnika usluga (studenta/nastavnika)
- Obavezni primjerak publikacija visokoškolskih ustanova
- Digitalni repozitorij univerziteta
- Depozitarna biblioteka na nivou univerziteta/kantona za stari fond

Pravci djelovanja - preporuke

- Akreditacija univerziteta (inostrana i državna)
- Međuinstitucijska i međuuniverzitetska saradnja
- Funkcionalan Elektronsko informacijski konzorcij-Centar za online baze podataka.
- DOI centar
- Članstvo u međunarodnim udruženjima (IFLA, EBLIDA, LIBER i dr.) prisustvovanje konferencijama, prijevod dokumenata
- Prijevod, distribucija i primjena BAS/ISO standarda

Primjeri iz okruženja - portali korisnih linkova

- <http://sb.nuk.uni-lj.si/>
- <http://hrcak.srce.hr/>
- <http://bib.irb.hr/>
- <http://scindeks.ceon.rs/>
- <http://kobson.nb.rs/kobson.82.html>

Pravci djelovanja - preporuke

- Treba formirati portale za pristup relevantnim informacijama za akademsku zajednicu
- Treba aktivirati rad Konzorcija za pretplatu na elektronske informacije i baze podataka – Centar za online baze podataka

Ciljevi strateškog razvoja

- Poticanje otvorene komunikacije među bibliotekama u sistemu visokog obrazovanja, između biblioteka i korisnika biblioteke, između bibliotekara i akademskog osoblja s ciljem razvijanja službi i usluga prema potrebama nastavog i naučno istraživačkog rada.
- Poticanje istraživačkog rada u bibliotekama i objavljivanje stručno-naučnih radova.
- Poticanje bibliotečkih djelatnika na sticanje najvišeg akademskog obrazovanja i stručnog zvanja.
- Razrađivanje jedinstvenih parametara za vrednovanje službi i usluga u bibliotekama
- Osiguranje finansijskih sredstava za razvoj bibliotečko informacionog sistema univerziteta u FBiH.

SWOT analiza visokoškolskih biblioteka u FBiH

- **Prednosti:**

Stručno osoblje- master i postdiplomski studij

Svijest i želja za udruživanjem u bibliotečki sistem

- **Slabosti:**

Nema skupnog kataloga univerziteta

Slaba komunikacija bibliotekara međusobno, bibliotekara i nastavnog osoblja

Neadekvatna nabava informacijskih izvora

Ne vrednuju se bibliotečke zbirke i usluge

Nedostatak adekvatnog finansiranja matičnosti i razvoja

- **Mogućnosti:**

Svijest i želja za promjenama

Bolja iskoristivost finansijskih sredstava i ljudskih resursa

Neformalno i formalno udruživanje

Bolji rezultati kroz bolju saradnju i komunikaciju u sistemu

- **Prijetnje:**

Nedostatak transparentnosti u finansiranju

Nedostatak, nedorečenost i kontradiktornost u zakonskoj legislativi

Bibliotečko informacijski centar EFSA/UNSA

EBSCO – statistika - broj pretraživanja po godinama

- 2011 – 171.684
- 2012 - 245.787
- 2013 (jan. - nov.) - 248.355

COBISS – statistika – broj pretraživanja po godinama

- 2011 – 26.676
- 2012 – 29.060
- 2013 (jan. – okt.) – 22.949

Zaključci

- Formirati Savjet za biblioteke ko-informacioni sistem F BiH
- Donijeti zakonske, podzakonske akte i standarde za biblioteke i njihovu djelatnost
- Razraditi jedinstvene parametre za vrednovanje službi i usluga u bibliotekama
- Osigurati kontinuitet u transparentnom finansiranju i djelovanju univerzitetskih biblioteka

Literatura

- IFLA - **IFLA Code of Ethics for Librarians and other Information Workers**
<http://www.ifla.org/faife/professional-codes-of-ethics-for-librarians> (pristup 06.12.2013.)
- Strategija razvoja sveučilišnih knjižničnih sustava u republici Hrvatskoj: 2013-2015, Nacionalna i sveučilišna knjižnica i Stručno vijeće sveučilišnih matičnih knjižnica
<http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2013/05/Strategija-razvoja-SKS.pdf> (pristup 05.12. 2013.)

Biserka Sabljakovi , prof.
Bibliote ki savjetnik
Bibliote ko-informacioni centar
Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu
biblioteka@efsa.unsa.ba

